

est. — § 10. Si quis in honore ministerio publico sit, reus quidem postulatur, sed differtur¹⁸ ejus accusatio, et cautione judicio sistendi causa promittitur in finem honoris: et hoc ita Tiberius Caesar rescripsit.

59. *Idem*, lib. 15 Responsorum.

Vim¹⁹ passam mulierem, sententia praeisdia provinciae continebatur; in legem Julianam de adulteriis non commissores respondi, licet injuriam suam, protegenda pudicitia causa, confessum renunciari prohibuit. — § 1. Nupta quoque muliere, tametsi lenocinii²⁰ vir prior non postuletur: adulterii crimen contra adulterum ab extrario poterit inferri. — § 2. In matrimonio quoque defuncta uxore, vir jure adulterum inter reos recipi postulat. — § 3. Nupta prius, quam adulterum damnetur, adulterii non postulatur, si nuptias denunciatio²¹, vel ad domum mulieris missa non praecessit. — § 4. Mulierem ob latronum societatem exulare jussam, citra penam metum in matrimonio retineri posse respondi: quia non fuerat adulterii damnata. — § 5. Prescriptione quinque annorum crimen incesti conjunctum adulterio non excluditur. — § 6. Duos²² quidem adulterii, matrem et feminam, propter commune crimen, simul non iure, nec a viro postulari convenit. Cum tamen duobus denunciatum fuisset ab eo, qui postea desisteret volebat: abolitionem esse necessariam in utriusque personam respondi. — § 7. Incesti²³ commune crimen adversus duos simul intentari potest. — § 8. De servis questionem²⁴ in dominos incesti postulatos ita demum habendam respondi, si per adulterum incestum esse contractum dicatur.

40. PAULUS, lib. 19 Responsorum.

Quasitum est, an ea quam maritus adulterii crimine se accusaturum minatus est, nec quicquam egit vel iure mariti vel iure publico, nubere possit ei, quem in ea reum adulterii destinavit? Paulus respondit, nihil²⁵ impedit, quominus ei, quem suspectum maritus habuit, ea de qua queritur, nubere possit. — § 1. Item queritur, an idem maritus destituisse videatur, vel lenocinum commisso, qui eandem reduxit uxorem? Paulus respondit, eum, qui post crimen adulterii intentatum eandem uxorem redit, destituisse videri: et ideo ex eadem lege postea accusandi ei ius non superesse.

41. *Idem*, lib. 1 Sententiarum.

In crimen adulterii nulla danda dilatio²⁶ est: nisi ut personae exhibeantur, aut judex ex qualitate negotii motus, hoc causa cognita permiserit.

42. TRYPHONINUS, lib. 2 Disputationum.

Si is qui jus annulorum impetravit, adulterium commisit in patroni uxore, aut in patronum suum, aut in eis, eive, cuius libertus patris, aut matris, filii filiae fuit: an ut libertus puniri debeat? et si deprehensus sit in adulterio, an impune occidatur? Et magis probo, subiectum pena libertinorum: quoniam lege Julia de adulteriis coercendis ad tuenda matrimonia pro libertinis eos haberi placuit, et deteriore causam per istud beneficium patronorum haberi non oportet.

43. GAIUS, lib. 5, ad leg. 42 Tabularum.

Si ex lege repudium missum non sit, et ideo mulier adhuc nupta esse videatur: tamen si quis cum uxorem duxerit, adulter non erit; idque Salvius Julianus respondit: Quia adulterium [inquit] sine dolo malo non committitur: quoniam dicendum, ne is, qui sciret eam ex lege repudiata non esse, dolo malo committat.

44. PAPINIANUS, lib. 4 Responsorum.

Defuncta quoque sororu, gener incesti postulabatur, ut adulter²⁷ post mortem mulieris.

TIT. VI.

AD⁴ LEGEM JULIAM DE VI PUBLICA.

1. MARCIANUS, lib. 14 Institutionum.

Lege Julia de vi publica tenetur, qui arma, tela domi sue, agrove, in villa praeter usum venationis, vel itineris, vel navigationis coegerit.

2. SCEVOLA, lib. 4 Regularum.

Exciptiuntur autem arma, qua quis promerit causa habuerit, hereditate ei obvenientur.

¹⁸ L. 12, in pr. supr. de accusat.; L. 45, supr. de judicis. — ¹⁹ L. 13, § 7, supr.; L. 10, in pr. inf. ad SC. Turpil.; L. 15, in fin. supr. h. t. — ²⁰ L. 1, § 10, vers. atquin idem infra de questione. — ²¹ L. 11, § 11, supr. h. t. — ²² L. 1, § 10, vers. atquin idem infra de questione. — ²³ L. 7, in fin. supr. eod. — ²⁴ L. 5, in fin. supr. eod. — ²⁵ L. 11, in fin. supr. eod.

Tir. VI. — 1. Lib. 9, C. 12, § 8, Inst. de publ. iudic. — 2. L. 11, C. h. t. — 3. L. 11, in

5. MARCIANUS, lib. 14 Institutionum.

In eadem causa sunt, qui turbæ seditionis faciendæ consilium inierrint, servos² aut liberos homines in armis habuerint. — § 1. Eadem legi tenetur, qui pubes cum telo in publico fuerit. — § 2. In eadem causa sunt, qui pessimo exemplo convocatu, seditione villas³ expugnauerint, et cum telis et armis bona rapuerint. — § 3. Item tenetur, qui ex incendio rapuerit aliquid præter materiam. — § 4. Præterea punitur hujus legis pena, qui puerum⁴, vel foemina, vel quemquam per vim stupraverit. — § 5. Sed et qui [in] incendio cum gladio, aut telo rapiendo causa fuit, vel prohibidum dominum res suas servare, eadem pena tenetur. — § 6. Eadem legi tenetur, qui hominibus armatis possessorem domo agrovit suo, aut navi sua dejecerit, expugnaverit [concursum].

4. UPLIANUS, lib. 89, ad Edictum.

Utive id staret, homines commodaverit.

5. MARCIANUS, lib. 14 Institutionum.

Qui cetero, converso, turba, seditione, incendium fecerit, quicunque hominem dolo malo incluserto⁵, obsederit: quicve fecerit, quominus sepe latur, quo magis funus diripiatur, distrahat: quicve per vim sibi aliquem obligaverit; nam eam obligationem lex rescindit. — § 1. Si de vi, et possessione, vel dominio queratur: ante⁶, cognoscendum de vi, quam de proprietate rei, D. Pius, τῷ κατῷ τὸν Θεοτάλαν, id est, universitati Thessalorum [grace] rescriptit; sed et decrevit, ut prius de vi queratur, quam de iure dominii, sive possessionis. — § 2. Qui vacantem mulierem rapuit, vel nuptam⁸, ultimo supplicio punitur: et si pater injuriam suam precibus exoratus remiserit, tamen extraneus sine⁹ quinquenni prescriptio reum postulare poterit: cum raptus crimen legisJulie de adulteris potestatam excedat.

6. UPLIANUS, lib. 7, de Officio proconsulis.

Et eum, qui puerum ingenuum rapuit, puniendum D. Pius rescriptit in haec verba: *Exemplum libelli dati mihi a Domitio Silvano, nomine Domitii Silvani patru, subjici jussi, motus querere ejus, qua significavit filium suum ingenuum juvenem admodum raptum, atque conclusum¹⁰, [mox] verberibus ac tormentis usque ad summum periculum adfictum: Gemine carissime, velim audias eum, et si compereris haec ita admissa, rem severe exequaris.*

7. *Idem*, lib. 8, de Officio proconsulis.

Lege Julia de vi publica tenetur, qui cum imperium potestatem habeat, civem romanum adversus provocationem necaverit, verberaverit, jussicerit quid fieri, aut quid in collum injecerit, ut torqueatur. Item quod ad legatos¹¹, oratores, comites attinebit, si quis eorum [quem] pulsasse, et sive injuriam fecisse argueret.

8. MECIANUS, lib. 5 Publicorum.

Lege Julia de vi publica cavitur, ne quis reum vinciat, impediatur, quominus Romæ intra certum tempus adsit.

9. PAULUS, lib. 7, ad Edictum.

Armatos non utique eos intelligere debemus, qui tela habuerunt: sed etiam quid aliud, quod nocere potest.

10. UPLIANUS, lib. 68, ad Edictum.

Qui dolo malo fecerit, quominus judicia tuto exerceantur; aut judices ut oportet judicent; vel is, qui potestatem imperium habebit, quam ei ius erit, decernat, imperet, faciat; qui ludos, pecuniamve ab aliquo invito polliceri publice, privativme per injuriam exercebit; item qui cum telo dolo malo in concione fuerit, [aut] ubi judicium publice exercetur: exceptus est, qui propter venationem habeat homines, qui cum bestiis pugnant, ministrosque ad ea habere conceditur. — § 1. Hac lege tenetur, et qui convocatis¹² hominibus vim fecerit, quo quis verberetur et pulsetur, neque homo occisus sit. — § 2. Damnato de vi publica, aqua et igni interdictur¹³.

11. PAULUS, lib. 5 Sententiarum.

Hi qui edes alias, aut villas expilaverint, effregerint, expugnauerint, si quidem in turba cum telo fecerint, capite panuntur. — § 1. Telorum autem appellatione¹⁴ omnia, ex quibus singuli homines nocere possunt, accipiuntur. — § 2. Qui telum tutandæ salutis sue causa gerunt, non vindicantur hominis occidenti causa portare.

¹⁵ L. un. § 3, infr. ad leg. Jul. ambi. — ¹⁶ L. 1, in pr. inf. h. t. — ¹⁷ L. 14, in pr. inf. eod. — ¹⁸ L. 35, § 8, supr. ad leg. Jul. VII. — ¹⁹ L. 4, § 1, supr. de incendio. — ²⁰ L. 10, § 2, supr. tit. prox. — ²¹ L. 2, § 12, supr. vi bon. rapt.; L. 5, C. h. t. — ²² L. 7, C. eod.; L. 57, supr. de judicis. — ²³ L. un. in pr. inf. ad leg. Corn. de am. — ²⁴ L. 1, in fin. supr. eod. — ²⁵ L. 5, in fin. supr. tit. prox. — ²⁶ L. 6, in pr. inf. ad leg. Corn. de fals. — ²⁷ L. 12, § 2 fin.; L. 15, supr. quod met. caus.; add. L. ult. inf. — L. 5, C. h. t.; immo vide L. 45, in pr. supr. de furt. — ²⁸ L. 1, in pr. supr. h. t. — ²⁹ L. 11, in fin. supr. h. t. — ³⁰ L. 6, in pr. supr. h. t. — ³¹ L. 6, in pr. supr. h. t. — ³² L. 11, in fin. supr. h. t. — ³³ L. 12, in fin. supr. h. t. — ³⁴ L. 13, in fin. supr. h. t. — ³⁵ L. 14, in fin. supr. h. t. — ³⁶ L. 15, in fin. supr. h. t. — ³⁷ L. 16, in fin. supr. h. t. — ³⁸ L. 17, in fin. supr. h. t. — ³⁹ L. 18, in fin. supr. h. t. — ⁴⁰ L. 19, in fin. supr. h. t. — ⁴¹ L. 20, in fin. supr. h. t. — ⁴² L. 21, in fin. supr. h. t. — ⁴³ L. 22, in fin. supr. h. t. — ⁴⁴ L. 23, in fin. supr. h. t. — ⁴⁵ L. 24, in fin. supr. h. t. — ⁴⁶ L. 25, in fin. supr. h. t. — ⁴⁷ L. 26, in fin. supr. h. t. — ⁴⁸ L. 27, in fin. supr. h. t. — ⁴⁹ L. 28, in fin. supr. h. t. — ⁵⁰ L. 29, in fin. supr. h. t. — ⁵¹ L. 30, in fin. supr. h. t. — ⁵² L. 31, in fin. supr. h. t. — ⁵³ L. 32, in fin. supr. h. t. — ⁵⁴ L. 33, in fin. supr. h. t. — ⁵⁵ L. 34, in fin. supr. h. t. — ⁵⁶ L. 35, in fin. supr. h. t. — ⁵⁷ L. 36, in fin. supr. h. t. — ⁵⁸ L. 37, in fin. supr. h. t. — ⁵⁹ L. 38, in fin. supr. h. t. — ⁶⁰ L. 39, in fin. supr. h. t. — ⁶¹ L. 40, in fin. supr. h. t. — ⁶² L. 41, in fin. supr. h. t. — ⁶³ L. 42, in fin. supr. h. t. — ⁶⁴ L. 43, in fin. supr. h. t. — ⁶⁵ L. 44, in fin. supr. h. t. — ⁶⁶ L. 45, in fin. supr. h. t. — ⁶⁷ L. 46, in fin. supr. h. t. — ⁶⁸ L. 47, in fin. supr. h. t. — ⁶⁹ L. 48, in fin. supr. h. t. — ⁷⁰ L. 49, in fin. supr. h. t. — ⁷¹ L. 50, in fin. supr. h. t. — ⁷² L. 51, in fin. supr. h. t. — ⁷³ L. 52, in fin. supr. h. t. — ⁷⁴ L. 53, in fin. supr. h. t. — ⁷⁵ L. 54, in fin. supr. h. t. — ⁷⁶ L. 55, in fin. supr. h. t. — ⁷⁷ L. 56, in fin. supr. h. t. — ⁷⁸ L. 57, in fin. supr. h. t. — ⁷⁹ L. 58, in fin. supr. h. t. — ⁸⁰ L. 59, in fin. supr. h. t. — ⁸¹ L. 60, in fin. supr. h. t. — ⁸² L. 61, in fin. supr. h. t. — ⁸³ L. 62, in fin. supr. h. t. — ⁸⁴ L. 63, in fin. supr. h. t. — ⁸⁵ L. 64, in fin. supr. h. t. — ⁸⁶ L. 65, in fin. supr. h. t. — ⁸⁷ L. 66, in fin. supr. h. t. — ⁸⁸ L. 67, in fin. supr. h. t. — ⁸⁹ L. 68, in fin. supr. h. t. — ⁹⁰ L. 69, in fin. supr. h. t. — ⁹¹ L. 70, in fin. supr. h. t. — ⁹² L. 71, in fin. supr. h. t. — ⁹³ L. 72, in fin. supr. h. t. — ⁹⁴ L. 73, in fin. supr. h. t. — ⁹⁵ L. 74, in fin. supr. h. t. — ⁹⁶ L. 75, in fin. supr. h. t. — ⁹⁷ L. 76, in fin. supr. h. t. — ⁹⁸ L. 77, in fin. supr. h. t. — ⁹⁹ L. 78, in fin. supr. h. t. — ¹⁰⁰ L. 79, in fin. supr. h. t. — ¹⁰¹ L. 80, in fin. supr. h. t. — ¹⁰² L. 81, in fin. supr. h. t. — ¹⁰³ L. 82, in fin. supr. h. t. — ¹⁰⁴ L. 83, in fin. supr. h. t. — ¹⁰⁵ L. 84, in fin. supr. h. t. — ¹⁰⁶ L. 85, in fin. supr. h. t. — ¹⁰⁷ L. 86, in fin. supr. h. t. — ¹⁰⁸ L. 87, in fin. supr. h. t. — ¹⁰⁹ L. 88, in fin. supr. h. t. — ¹¹⁰ L. 89, in fin. supr. h. t. — ¹¹¹ L. 90, in fin. supr. h. t. — ¹¹² L. 91, in fin. supr. h. t. — ¹¹³ L. 92, in fin. supr. h. t. — ¹¹⁴ L. 93, in fin. supr. h. t. — ¹¹⁵ L. 94, in fin. supr. h. t. — ¹¹⁶ L. 95, in fin. supr. h. t. — ¹¹⁷ L. 96, in fin. supr. h. t. — ¹¹⁸ L. 97, in fin. supr. h. t. — ¹¹⁹ L. 98, in fin. supr. h. t. — ¹²⁰ L. 99, in fin. supr. h. t. — ¹²¹ L. 100, in fin. supr. h. t. — ¹²² L. 101, in fin. supr. h. t. — ¹²³ L. 102, in fin. supr. h. t. — ¹²⁴ L. 103, in fin. supr. h. t. — ¹²⁵ L. 104, in fin. supr. h. t. — ¹²⁶ L. 105, in fin. supr. h. t. — ¹²⁷ L. 106, in fin. supr. h. t. — ¹²⁸ L. 107, in fin. supr. h. t. — ¹²⁹ L. 108, in fin. supr. h. t. — ¹³⁰ L. 109, in fin. supr. h. t. — ¹³¹ L. 110, in fin. supr. h. t. — ¹³² L. 111, in fin. supr. h. t. — ¹³³ L. 112, in fin. supr. h. t. — ¹³⁴ L. 113, in fin. supr. h. t. — ¹³⁵ L. 114, in fin. supr. h. t. — ¹³⁶ L. 115, in fin. supr. h. t. — ¹³⁷ L. 116, in fin. supr. h. t. — ¹³⁸ L. 117, in fin. supr. h. t. — ¹³⁹ L. 118, in fin. supr. h. t. — ¹⁴⁰ L. 119, in fin. supr. h. t. — ¹⁴¹ L. 120, in fin. supr. h. t. — ¹⁴² L. 121, in fin. supr. h. t. — ¹⁴³ L. 122, in fin. supr. h. t. — ¹⁴⁴ L. 123, in fin. supr. h. t. — ¹⁴⁵ L. 1

5. PAULUS, lib. 2, de Officio proconsulis.

Hi quoque, qui iiblias faciunt, ex constitutione D. Hadriani ad Nium Hastam, in eadem causa sunt, qua hi qui castrant.

6. VENULEIUS SATURNINUS, lib. 4, de Officio proconsulis.

Is qui servum castrandum tradiderit, pro parte dimidia bonorum mulatur ex senatusconsulto⁴⁷, quod Neratio Prisco et Annio Vero consulibus factum est.

7. PAULUS, lib. sing. de publicis Judiciis.

In lege Cornelia dolus pro facto accipitur: nec in hac lege culpa lata pro dolo accipitur. Quare si quis alto se precipitaverit, et super alium venerit, eumque occiderit; aut putator⁴⁸ ex arbore, cum ramum dejicet, non præclamaverit, et prætereuntem occiderit: ad hujus legis coercionem non pertinet.

8. ULPIANUS, lib. 33, ad Edictum.

Si mulierem visceribus suis¹⁹ vim intulisse, quo partum abigeret, onstiterit: eam in exilium præses provinciae exigit.

9. Idem, lib. 37, ad Edictum.

Furem nocturnum si quis occiderit, ita²⁰ denum impune feret, si parcer ei sine periculo suo non potuit.

10. Idem, lib. 48, ad Edictum.

Si quis dolo²¹ insulam meam exusserit, capitis pena plectetur, quasi incendiarius.

11. MODESTINUS, lib. 6 Regularum

Circumcidere Judæis filios suis tantum rescripto divi Pii permittitur: in non ejusdem religionis qui hoc fecerit, castrantis pena irrogatur. — § 1. Servo sine judice ad bestias dato, non solum qui vendidit, pena, verum et qui comparavit, tenebitur. — § 2. Post legem Petroniam et senatusconsultum ad eam legem pertinente, dominis potestas ablatâ est ad bestias depugnandas suo arbitrio servos tradere: oblatâ tamen judicii servo, si justa sit domini querela, sic pena tradetur.

12. Idem, lib. 8 Regularum.

Infans vel furiosus, si lumen occiderit, lege Cornelia non tenetur: cum alterum innocentia consilii tuerit, alterum fati infelicitas excusat.

13. Idem, lib. 12 Pandectarum.

Ex senatusconsulto ejus legis pena damnari jubetur, qui mala sacrificia fecerit, habuerit.

14. CALLISTRATUS, lib. 6, de Cognitionibus.

Divus Hadrianus in hæc verba rescripsit: In maleficiis voluntas²¹ spectatur, non exitus²².

15. ULPIANUS, lib. 8, ad legem Julianam et Papiam

Nihil²³ interest, occidat quis, an causam²⁴ mortis prebeat. — [§ 4. Οὐτεὶς τοιούτου τοιούτου, ὃς φένεις καρέστη. Id est, Mandator²⁵ caridis pro homicida habeatur].

16. MODESTINUS, lib. 12 Pandectarum.

Qui eadem admiserunt sponte dolere malo, in honore aliquo positi, deportari solent; qui secundo gradu sunt, capite puniuntur; facilius hoc in decuriones fieri potest: sic tamen, ut²⁶ consulto prius principe, et jübente id fiat: nisi²⁷ forte tumultus alter sedari non possit.

17. PAULUS, lib. 5 Sententiarum.

Si in rixa percussus homo perierit, iactus uniuscujusque in hoc collectorum exemplari oportet.

TIT. IX.

DE LEGE POMPEIA DE PARRICIDIIS¹.

1. MARCIANUS, lib. 14 Institutionum.

Lege Pompeia de parricidiis cavetur, [Ut] si quis patrem, matrem, avum, aviam, fratrem, sororem, patruellem, matruellem, patrum,

^{47. Add. L. 5, § 4, supr. b. t. — 48. L. 51, supr. de leg. Aprili. — 49. L. 4, supr. de extraord. crim. — L. 59, infr. de pon. — 20. L. 4, § 1; L. 45, § 2 pena, supr. ad leg. Aquil. — 21. L. 1, in pr. supr. b. t.; L. 9, supr. de incendio. — 22. L. 1, § 3; L. 7, supr.; L. 1, L. 5, C. h. t.; L. 79, infr. de reg. iur. — 23. Immo vide L. 16, § 8, infr. de pon. — 24. Immo vide L. 7, § 6; L. 9, in pr. supr. ad leg. Aquil. — 25. L. 51, in pr. supr. d. t. — 26. Add. L. 5, C. de accusat. — 27. L. 27, § 1, infr. de pon.; L. 1, in fin. pr. intr. quando appell. — 28. L. 6, § 9, supr. de iustit. ropt. irrit. factio testam.}

Tir. IX. — 1. Lib. 9, C. 17; § 6, Inst. de publ. iudic. — 2. L. 9, infr. b. t. — 3. L. 6, L. 1,

avunculum, amitam, consobrinum, consobrinam, uxorem, virum, generum, sorum, viaticum, privignum, privignam, patronum, patrum occiderit, cuiusve dolo malo id factum erit: ut pena² ea teneatur, quæ est legis Corneliae de sicariis. Sed et mater, quæ filium filialme occiderit, ejus legis pena adficitur. Et avus qui nepotem occiderit. Et præterea qui emit venenum, ut patri daret, quamvis non potuerit dare.

2. SCROVOLA, lib. 4 Regularum.

Frater autem ejus, qui cognoverat³ tantum, nec patri indicaverat, relegatus est: et medicus supplicio affectus.

3. MARCIANUS, lib. 14 Institutionum.

Sed sciendum est, lege Pompeia de consobrinis comprehendit: [sed] non etiam eos pariter complecti, qui pari proprio gradu sunt. Sed et novæ et sponsæ personæ omisæ sunt: sententia tamen legis continentur.

4. Idem, lib. 1, de publicis Judiciis.

Cum pater et mater sponsi, sponsæ, sacerorum ut liberorum sponsi, generorum appellatione continentur⁴.

5. Idem, lib. 14 Institutionum.

Divus Hadrianus fertur, cum in venatione filium⁵ suum quidam nevocaret, qui⁶ novercam adulterabat, in insulam eum deportasse: quod latronis magis quam patris iure eum interfecit: nam patria potestas in pietate debet, non atrocitate, consistere.

6. ULPIANUS, lib. 8, de Officio proconsulis.

Utrum qui occiderunt parentes, an etiam consci, pena parricidii adsciantur, queri potest? Et ait Macianus, etiam consci⁷ eadem pena adsciendo, non solum parricidas: proinde consci etiam extranei eadem pena adscendi sunt.

7. Idem, lib. 20[9], ad Edictum.

Si scientie⁸ creditor, ac scelus committendum pecunia sit subministrata (utputa si ad veneni mali comparationem, vel etiam ut latronibus adgressoribus daretur, qui patrem interficerent): parricidii pena tenebitur qui quesierit pecuniam, quique corum ita crediderint, aut a quo ita caverunt.

8. Idem, lib. 8 Disputationum.

Parricidii postulatus, si interim decesserit, si quidem sibi mortem consicut, successorem fiscum⁹ habere debebit: si minus, eum, quem voluit, si modo testamentum fecit; si intestatus decessit, eos heredes habebit, qui lege vocantur.

9. MODESTINUS, lib. 12 Pandectarum.

Pena parricidii more majorum hæc instituta est, ut parricida virgis sanguineis verberalus, deinde culleo¹⁰ insuntur cum cane, gallo gallinaceo, [et] viperis, et simia: deinde in mare profundum culleus jactatur; hoc ita, si mare proximum sit: alioquin bestiis obicitur, secundum D. Hadriani constitutionem. — § 1. Qui alias¹¹ personas occiderint, præter matrem et patrem, et avum et aviam, quos more majorum puniri supra diximus, capitis pena plectentur, aut ultimo supplicio mantentur. — § 2. Sane si per furorem¹² aliquis parentem occiderit, impunitus erit, ut divi fratres rescriperunt super eo, qui per furorem matrem necaverat: nam sufficere, furore ipso eum puniri, diligentiusque custodiendum esse, aut etiam vinculis coercendum.

10. PAULUS, lib. sing. de Peñis omnium legum.

Eorum, qui parricidii pena teneri possunt, semper¹³ accusatio permittitur.

TIT. X.

DE LEGE CORNELIA DE FALSIS [ET DE SENATUS-CONSULTO LIBONIANO].

1. MARCIANUS, lib. 14 Institutionum.

Pœna² legis Corneliae irrogatur ei, qui falsas testationes faciendas,

^{7. Infr. eod. § 6, Inst. de publ. iudic. — 4. L. 6, § 2; 5, infr. eod. — 5. L. 8, supr. de gradib.; immo vide § 9. 7. N. Leon. 70; 8. L. 2, supr. b. t. — 8. d. L. 15, § 2, infr. b. t. — 9. L. 1, in pr. supr. de his qui sibi adscribitur. 10. L. 49, supr. locat.; L. un. C. ne tutor vel curator vestig. — 11. L. un. C. de his, qui parent. vel libertos occidit. — 12. L. 5, in fin. Inst. de publ. iudic. — 13. L. 13, in fin. supr. de SC. Silan. iunct. L. 12, C. de his qui ut indigna. 14. L. 1, § 1, infr. b. t. — 15. L. 1, § 2, Inst. de publ. iudic. — 16. d. § 7; — 17. L. 8, C. h. t. — 18. L. 8, in pr. supr. de his qui ut indigna. 19. L. 12, infr. b. t. — 20. L. 8, in pr. vers. calumn. — 20. L.}

testimoniane falsa inspicienda, dolo malo cojeretur. — § 1. Item ob instruendam advocationem³ testimoniane pecuniam accepit⁴, pactus

fuerit, societatem coierit ad obligacionem innocentium, ex senatus-

consulto coeretur. — § 2. Sed et si quis ob renunciandum, remittendum

testimonium, dicendum vel non dicendum, pecuniam accepit, pena

legis Corneliae adscitur: et qui⁵ judicem corrupter, corrumpendum cu-

raverit. — § 3. Sed et si judex constitutiones principum neglexerit, pu-

nitur, — § 4. Qui in rationibus⁶, tabulis, cerevis, vel alia qua re sine

consignatione falsum fecerit, vel rem amoverit, perinde ex his causis,

atque si erant falsarii, puniuntur: sic et divus Severus lege Corneliae

falsis damnavi pænitentia Egypti, quod instrumentis suis, cum praerat

provincia, falsum fecit. — § 5. Is qui aperuerit⁷ vivi testamentum, le-

gis Corneliae pena tenetur. — § 6. Is qui deposita⁸ instrumenta apud

alium, ab eo prodita esse adversariis suis dicit, accusare eum falsi

test. — § 7. Ad testamenta militum senatusconsultum pertinet, quo lege

Cornelia tenetur, qui⁹ sibi legatum fideicommissum adscripsit.

— § 8. Inter filium et servum et extraneum testamentum scribentes, hoc

interest: quod in extraneo, si specialiter subscriptio¹⁰ facta est, quod

illi dictavi et recognovi, pena cessat, et capi potest; in filio, vel servo,

vel generalis subscriptio sufficit, et ad paenam evitandum, et ad capien-

dum. — § 9. Ex illa quoque causa falsi pena quis subjicitur, ut divi

quaque Severus et Antoninus constituerunt, ut tutores et curatores, et

qui officio deposito non restituerunt tutelam vel curationem¹¹, cum fisco

contrahere non possint: at si quis adversus hanc legem profectus, exarior

obrepserit, ut perinde puniatur, ac si falsum commisisset. — § 10. Sed

ad illos hoc non pertinet (ut idem principes scripserunt) qui antequam

tutelam suscipiant, haec gesserunt: nec enim excusatione admissis,

sed fraudes exclusisse videntur. — § 11. Idem principes rescripserunt, ita

deum eum qui rationem tutela vel cura nondum reddidit, cum fisco

contrahere non debet, si vivalis, cuius tutela administrata est: nam si

decesserit, licet nondum heredi ejus rationem reddiderit, jure eum contrahere. — § 12. Sed si¹² jure hereditario successerunt in fiscum contractum tutor vel curator, licet ante rationem redditum, non potu ponam locum habere, licet adhuc vivat is, cuius tutela vel cura administrata est.

— § 13. Penna¹³ falsi vel quasi falsi deportatio est, et omnium bonorum

publicatio: et si servus eorum quid admirerit, ultimo supplicio affici

jubetur.

2. PAULUS, lib. 5, ad Sabinum.

Qui testamentum amoverit¹⁴, celaverit, eriperit, deleverit, interve-

rit, subjecerit¹⁵, resignaverit; quive testamentum falsum scripserit¹⁶,

signaverit, recitativerit dolo malo; cuiusve dolo malo id factum erit: le-

gis Corneliae pena damnatur.

3. ULPIANUS, lib. 4 Disputationum.

Qui ignorans¹⁷ falsum esse testamentum, vel hereditatem adiit, vel

legatum accepit, vel quoquo modo agnovit, falsum¹⁸ testamentum dicere non prohibetur.

4. Idem, lib. 8 Disputationum.

Si quis cum falso sibi legatum adscripsi curasset, decesserit: id heredi¹⁹ quoque extorquendum est. — § 1. Inde divus quoque Marcus, cum quidam a patre heres institutus codicillus intercidet, et decessisset: fisco